

Новите специални служби, наследници на бившата Държавна сигурност, са работили в интерес не на обществото, а със старата агентура на ДС са обслужвали БКП/БСП в началото на прехода от комунистически тоталитарен режим към демокрация.

Това разкрива новия документален сборник на комисията по досиетата **„Държавна сигурност срещу гражданските организации 1989-1990 г.“**, чиято премиера беше снощи (23 януари 2014 г.) в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. На нея присъстваха студенти, университетски преподаватели, общественици, журналисти и граждани.

Тезата за това, че трансформираната в нови специални структури бивша Държавна сигурност е продължила да обслужва интереса на БКП, а след април 1990 г. на правоприемника ѝ БСП беше защитена от журналистката Мария Дерменджиева, един от съставителите на документалния сборник.

„Агентурните сведения, събирани през този период, включително и през 1991 г., показват, че ДС и нейните наследници като Национална служба за защита на конституцията (контраразузнаването, впоследствие Национална служба „Сигурност“, бел. ред.) , са се превърнали в политически играч и инструмент в ръцете на БКП/БСП“, заяви Дерменджиева.

По думите ѝ „новите“ служби от 1990-1991 г. продължават да работят със същата агентура на ДС и да я използват и то не в полза на демократичните промени.

„Основната цел е БКП да запази лоялността на новите служби е постигната. Тези служители защитават не конституционния строй, а интересите на БСП по време на

Нов сборник разкрива как агентурата на ДС е работила за БСП в началото на промените

Написано от Христо Христов
Петък, 24 Януари 2014 11:25

първите демократични избори, като боравят с малко по-различен формат на репресивни действия”, допълни тя.

Дерменджиева посочи, че архивните документи разкриват внедряването на агенти на Държавна сигурност в ръководствата на синдиката „Подкрепа” и гражданските организации. „Тази агентура през цялото време съобщава на новите служби намеренията на организациите”, коментира тя. Агентурните сведения е служила за манипулиране на политическия опонент и е предоставяна на управляващата БСП, за да се предприемат съответните мерки в политически аспект.

„Тази роля на специалните служби е продължена от Национална служба „Сигурност” и днес от ДАНС, видно от скандалите, които се случват в тези силови структури, използвани като политически инструмент”, заключи Дерменджиева.

Тя отбеляза, че, че документите от новото издание трябва да се разглеждат в контекста на архивните материали, публикувани в сборника №8, озаглавен [„ДС и края на тоталитаризма”](#).

Според историка Момчил Методиев, другият съставител на документалния сборник, ДС

Написано от Христо Христов
Петък, 24 Януари 2014 11:25

и имала диференциран подход към различните структури. „Държавна сигурност е имала много добри възможности при разработването на Независимото дружество за защита на човешките права (НДЗПЧ) с председател Илия Минев и срещу т. нар. бивши хора. По отношение на обществено известните интелектуалци Държавна сигурност е имала по-ограничени възможности”, посочи той.

Той обясни, че не подкрепя тезата, че на 10 ноември 1989 г. се е случил един дворецов преврат. Според него отговорът на въпроса защо комунистическата партия взема властта и става носител на промяната се крие в първите избори през юни 1990 г.

Същевременно изследователят подчерта, че архивните документи остават доста открити въпроси. „Един от най-интересните е как Илия Минев е изместен от Румен Воденичаров в НДЗПЧ и как българските турци, които гравитират около различни граждански организации малко по-късно преминават към ДПС, партия, която успява да наложи контрол над жертвите на „възродителния процес”, каза Методиев. Архивите не дават отговор.

Според него големите въпроси за случилото се до средата на 1990 г. не се крият в архивите на ДС, а в архивите на правоприемниците на старите ѝ структури в лицето на новите специални служби.

Мария Дерменджиева припомни, че голяма част от архивите от този период са прочистени и унищожени по заповед на министъра на вътрешните работи Атанас Семерджиев в началото на 1990 г.

Сборникът и неговото разширено електронно (dvd) издание включват много интересни документи за запалването на Партийния дом. За първи път е публикувана стенограмата от заседанието, което е проведено през нощта на 28-29 август 1990 г. Тогава изказванията са, че в дъното на палежа стоят десни сили.

Орхан Исмаилов, член на комисията по досиетата и отговорен редактор на изданието, посочи, че съставителският екип се е отказал от термина „неформални структури”, разпространен по време на режима, тъй като организациите са придобили легални регистрации след 10 ноември 1989 г. и на практика са се превърнали в граждански

Нов сборник разкрива как агентурата на ДС е работила за БСП в началото на промените

Написано от Христо Христов
Петък, 24 Януари 2014 11:25

организации, спомогнали за демократизирането на обществото.

Той уточни, че в сборника съзнателно не са включени документи, свързани с контактите на гражданските организации с представители на насилствено преименуваните български турци, тъй като тези документи присъстват в сборника на комисията за „възродителния процес“ и по този начин се избягва повторението им.

При дискусията по време на премиерата Пламен Даракчиев, общественик и журналист, посочи, че по добре е било, че Илия Минев не е бил допуснат на първия митинг на 18 ноември 1989 г. в София, тъй като голяма част от тези процеси са били контролирани от БКП.

Той изрази позицията, че едва ли ДС е „акуширала“ при създаването движенията, започнали да се появяват от 1988 г. насетне. „През 1988 г. те бяха без видимо очертали се лидери и на ДС е било много трудно да се ориентира. Затова мисля, че ДС няма намеса в тяхното създаването. Имаше СССР откъдето идваше тон за преустройство. Тогава настроенята бяха такива, че дори членовете на БКП изразяваха недоволството си от партийното ръководство не само в София, а и на много места в провинцията“, заяви той.

Нов сборник разкрива как агентурата на ДС е работила за БСП в началото на промените

Написано от Христо Христов
Петък, 24 Януари 2014 11:25

Георги Аврамов , секретар на Русенския комитет и след това на „Екогласност” , подчерта, че в България не е имало традиция. „Най-големите събирания бяха при Русенския комитет. Реакцията на властта тогава беше незабавна. Още на следващия ден на Тодор Живков нарежда да се изясни как, защо и кой е организиран проявата. Това е уникално, защото ние не бяхме конспирация, а всички действия бяха открити”, припомни той

Тодор Гагалов, един от основателите на независимия синдикат „Подкрепа”, на СДС и „Екогласност”, каза, че българското общество не се е поучило от историята. „Ние не направихме така, че шепа самозабравили се комунистически лидери да бъдат поставени на мястото им. На обществото не беше ясно показано политиката, която не е трябвало да се следва. Затова днес обществото е разделено, една част от децата и внуците ни стачкуват в университетите, а другата продължава да вярва на властта, която обещава да даде хляб и работа на хората”, коментира той.

Както и предходните документални издания и този сборник се разпространява безплатно от комисията по досиетата. Неговото електронно издание може да бъде изтеглено от страницата на комисията в интернет.